

יום שלישי 10 נובמבר 2009

סיכום דיון ראשון בוועדה המשותפת לבריאות וסביבה בכנסת בנושא זיהום האוויר והשפעתו על בריאותם של ילדים בחיפה בעקבות הדו"ח של הקואליציה, שפורסם לפני חודש << [קישור - "לראות את הנולד"](#)

ליאורה אמיתי, מנהלת הקואליציה לבריאות הציבור: "מברכת על כינוס הוועדה ועל כך שנושא יש בית חם בכנסת. מקווה שהדבר יסלול את הדרך לממשלה להציב את הנושא במרכז סדר היום. הדו"ח מצביע על קשר סיבתי ודאי בין זיהום אוויר ובעיות בריאותיות בעיקר בקרב ילדים. הקשר הזה ידוע כבר שנים בעולם אולם רשויות שלטון בארץ התכחשו במשך השנים לדברים. מסיבה זו החלטנו להפיק מספר דו"חות. ארגון הבריאות העולמי הוציא דו"ח בנושא זה כבר בשנת 2005, ואנחנו מביאים את המידע לישראל. הדוח חושף שורה שלמה של נזקים חד משמעיים שהוכח בעניינם קשר סיבתי בין זיהום לשורה של מחלות.

למשל הנזק מזיהום אוויר בחלקיקים קטנים בגודל $pm_{2.5}$ ¹ שבמרבית תחנות הניטור אינם מנוטרים. כשחלקיקים אלה חודרים לריאות הם עוברים ישירות אל הדם ואל יתר מערכות הגוף ומצטברים שם. אחוז ניכר מהחלקיקים אלה נוצרים מזיהום סביבתי

מערך ניטור האוויר בישראל אינו מספק: כמעט ולא בודקים חלקיקים נשימים $pm_{2.5}$ אבל גם מזהמים נוספים אותם חובה לבדוק במיוחד באזורים מתועשים כמו חיפה. במוסדות חינוך במפרץ חיפה נמצאו בדיגומים של חומרים מסרטנים מעל לרמות הבטוחות, למשל של פורמלדהיד ובנון. יש לבצע דיגום גם בשאר חלקי הארץ. רק ב 2007 נעשה לראשונה בישראל - דיגום של החומרים הללו וזאת למרות שהם מצויים באוויר בישראל במשך עשרות שנים.

בעיה נוספת היא העדר מידע, לדוגמא בנוגע לשיעורי אשפוז ותחלואה. בין היתר, חלק מלשכות הבריאות אינן מפרסמות את המידע. רואים שבחיפה יש שיעורים הרבה יותר גבוהים של אשפוזי ילדים ואשפוזים עקב החמרה של אסתמה.

לתחלואה זו עלויות גבוהות. הביקורת המרכזית היא על משרד הבריאות שאינו מגלה מעורבות מספקת בנושא, והוא אחראי על בריאותם של ילדי ישראל היום ובעתיד. המשרד אינו מנהל רישום מסודר של מחלות הקשורות למפגעים סביבתיים. ממליצה לבנות מחדש את היחידה לבריאות וסביבה במשרד הבריאות שתכין מיידית תכנית חירום לאיתור נזקי זיהום אוויר, תוך התמקדות בגילאי 0-4. במקומות בהם כבר נמצא נזק [חיפה, חדרה, אשקלון ואחרים] - אין להוסיף מקורות נוספים של זיהום אוויר, לרבות התחנה הפחמית באשקלון. יש לדרוש מזהמים כגון: בתי זיקוק, חברת החשמל ואחרים להתקין מיידית את הציוד המתקדם ביותר להפחתת פליטות - ללא דיחוי. על המשרד להגנת הסביבה להחמיר את התקנים, להגביר את האכיפה ולשפר את מערך הדיגום והניטור. משרד התשתיות חייב לזרז את הגעת הגז טבעי, לפעול לשיפור איכות הדלקים, ולהוביל את המדינה למעבר לייצור אנרגיה נקייה".

השר לשעבר ח"כ גדעון עזרא: "המפעלים דרשו תקינה מחודשת שתותאם להגעה עתידית של הגז הטבעי. הטענות של הקואליציה מצריכות השקעות גבוהות מדי מצד המדינה".

שולי נזר, ראש אגף איכות אוויר במשרד להגנת הסביבה: "רשת הניטור בישראל עומדת בסטנדרטים האירופאים ונחשבת לאחת המדינות בה כמות תחנות הניטור לנפש היא הגבוהה ביותר. באיזור חיפה פועלת אחת הרשתות הצפופות ביותר בעולם של תחנות ניטור, הדו"ח של הקואליציה טועה ומטעה, למרות שאת ההמלצות שלו אנו מיישמים אחת לאחת".

ד"ר לבנה קורדובה, ממערך ניטור אוויר ארצי של המשרד להגנת הסביבה: "בדקתי את רמות הזיהום בפריז והן גבוהות מהרמות בת"א. מקורות חלקיקי $PM_{2.5}$ הינם מקורות אנטרופוגניים (מעשה ידי אדם) ומקורות טבעיים. תרומה חשובה לריכוז החלקיקים הללו הם סופות האבק שמגיעות לאזורנו ומוצאן במדבריות צפון-אפריקה וערב הסעודית".

¹ החלקיקים הנשימים העדינים נפליטים בתהליכי שריפת דלקים בתחנות הכוח, תעשייה, תחבורה וחימום ביתי.

אזרחים למען סביבה בגליל, מגמה ירוקה, הסביבה-משגב, שתי"ל, העמותה למען איכות הסביבה וחיים בנהריה, החברה להגנת הטבע - קהילת חיפה, תושבי כרמיאל למען הסביבה, על"ה-טבעון, תנועת אומ"ץ, אדם טבע ודין, ועד רמת יוחנן לאיכות הסביבה, התקווה - אל עמל, ועד פעולה מנחמיה, מדעני הדרום, בעד קריית חיים, עמקים ומרחבים, ועד הפעולה למען עתלית, אנשי הדממה, כחול וירוק, מפרץ חיים, קס"מ.

ד"ר מיכה בר חנא, רשם הסרטן במשרד הבריאות: "לגבי ילדים יש כ-200 ילדים חולי סרטן בישראל, מדי שנה. ובחיפה יש כמה עשרות בודדות, ומבחינה סטטיסטית קשה לעשות מחקר על כמות זאת. אגב סרטן זו אכן מחלה מפחידה אולם סרטן אינו אינדיקטור יעיל לזיהום סביבתי, שכן זמן ההתפתחות שלו הוא לכל הפחות מספר שנים. אכן - דווקא מחלות בדרכי הנשימה ותפקודי נשימה הם סמנים ברורים יותר לזיהום אויר כפי שנרשם בדו"ח. נעשה מחקר בחדרה בנושא תפקודי נשימה, המסקנה היא שילדים שגרו באיזור יותר מזוהם (פרדס חנה) – רוב הזיהום מגיע לשם, באופן מובהק, ולמרות שערכי הזיהום בחדרה היו מתחת לתקן, נגרם נזק לתפקודי הנשימה שלהם, במובהקות סטטיסטית. מסכים שילדים צריכים להיות אוכלוסיית היעד לניטור והגנה".

ד"ר אריה ונגר, אדם טבע ודין: חוק אוויר נקי מאפשר לשר להגנת הסביבה להכריז על אזורים מוכי זיהום אוויר להכריז על תכניות באיזורים אלה לטיפול מיוחד. אין ספק שחיפה היא איזור עיקרי המועד להכרזה זו. איזור חיפה נתון לרמות גבוהות של מזהמים, חלקם ייחודיים. הבעייתיות הקיימת כבר אינה עומדת בספק. צריך להבחין בין סוגי מזהמים, ישנם מזהמים שנבדקים בשגרה שנותנים מושג כללי על זיהום האוויר ויש מזהמים טוקסיים – שאינם נבדקים כלל למרות שידוע שהם נמצאים באוויר. המשרד להגנת הסביבה מבצעים ניטור אך הדבר אינו מספק, אנחנו קוראים לשיפור הניטור

ד"ר ג'אמס קריקון יו"ר הקואליציה לבריאות הציבור: "נציגי מדינה שתפקידם למנוע את הנזקים שאותם באנו להעלות היום, עסוקים כרגיל בלהתווכח איתנו על העובדות שהוצגו בדו"ח לגבי מדינת ישראל [שלאגב, כולם לקוחים מנתונים שמשרדי הממשלה העבירו לנו או פרסמו], במקום ליישר קו ולהשתמש במידע שמובא כאן מהעולם כדי לחזק את הפעולות שכבר נעשות במשרדי הממשלה על מנת להפחית את נזקי זיהום האוויר."

"אין מדובר בתופעה מינורית אלא תופעה חמורה ולא רק אזור אחד ניזוק (כגון חיפה) אלא כל הערים הגדולות. זיהום האוויר בארץ מקורו בתעשייה וברכב ורק אחוז קטן מגיע מהמדבריות"

ליאורה אמיטי בסיכום הדיון: "תפקידו של המשרד להגנת הסביבה היה לתת תקנים להפחתת פליטות ללא כל קשר להגעת הגז הטבעי, שהרי כבר שנים הוא מתעכב ומי שמשלם את עלות הזיהום החורג הם בעיקר ילדים, תינוקות ועוברים המשלמים את המחיר של חשיפתם לאוויר מזוהם. במשרד להגנת הסביבה אין התמחות בנושאי הנזקים הבריאותיים, אולם גם אין די פיקוח ואכיפה. אין כמעט בכלל ניטור של חומרים מסוכנים בישראל ומיקום חלק מתחנות הניטור, שנוי במחלוקת. כמו כן כל אזור הקריות אינו מנוטר ל $pm_{2.5}$, ושם מדובר באוכלוסיה של 300,000 איש החיים בתוך אזור בעל זיהום אוויר חריג כבר עשרות רבות של שנים.

איכות הדלקים בישראל היא גרועה, והעדר פתרונות תחבורה ציבורית במרכזי הערים הוא קטלני. לגבי תקינה: גם התקנים הקיימים באירופה, אשר הם יותר מחמירים מאלו בישראל, אינם מגנים על בריאות ילדים, כלומר ילדים ניזוקים גם כאשר רמות הזיהום נמצאות מתחת לתקן. משרד הבריאות, שהיה אמור להגן על בריאות האוכלוסייה ובעיקר על ילדים, כשל וחיבב להשקיע לבניית מחלקה מיוחדת למניעה של נזקי בריאות לילדים ובכלל.

התושבים מהווים תחנות ניטור אנושיות, והם כבר מודעים יותר מאי פעם להשלכותיו על מצבם הבריאותי. מתסכל לראות ביום של זיהום אוויר את הזיהום בעיניים, ולחוש אותו בדרכי הנשימה ואז לגלות כי על פי איגוד ערים חיפה, שהמצב תקין לחלוטין. כלומר, תחנות הניטור באותו יום מדווחות: הכל טוב, אפשר לישון בשקט..."

אזרחים למען סביבה בגליל, מגמה ירוקה, הסביבה-משגב, שתי"ל, העמותה למען איכות הסביבה וחיים בנהריה, החברה להגנת הטבע - קהילת חיפה, תושבי כרמיאל למען הסביבה, על"ה-טבעון, תנועת אומ"ץ, אדם טבע ודין, ועד רמת יוחנן לאיכות הסביבה, התקווה – אל עמל, ועד פעולה מנחמיה, מדעני הדרום, בעד קריית חיים, עמקים ומרחבים, ועד הפעולה למען עתלית, אנשי הדממה, כחול וירוק, מפרץ חיים, קס"מ.